

La Chala.

LA DONSAINA

44-1

20
séntims

LA DONSAINA

HAM SEGUT VICTIMES D' UN ENGAÑ

Fa algunes setmanes, al tractar de cumplir nostra misió informativa pera la confecció d' este periódic, tropesàrem en traves que may habíem trosetat.

No es posible deixarlos copiar el bosoito (mos dien els artistes). El Comité Fallero vol fer un llibre de falles, y necesita impedir que ixquen els demés.

Visitàrem al Comité, y per boca del seu President señor Vilella y altres señors, resibírem unes explicacions satisfactories.

Contra nosatros no anaba res. Ells sols volien evitar el trist espectácul que tots els anys donen eixa serie de periódiquets, que un mes avans de la festa, ya están en lo carrer oferint al públic la basofia de unes informacions incompletes, falses, publicant bosoitos de falles cremaes anys anteriors; en una paraula: engañant al públic y despreciant a Valencia.

—Tenen vostés raó (els constàrem). Això es una vergonya.

Y afechireu:

—Volem matar eixa morralla de periódicuchos, y que les publicacions falleres de prestich, de abolengo, com es "El Fallero" y "El Pensat y Fet", ixquen ben informaes y en vespres de la festa, com deu ser.

Y preguntàrem:

—¿Es sert que vostés volen fer un llibre de falles?

—Sí, señor. Volem fer un llibre de 200 pàchines, que honre a Valencia y que servisca de propaganda pera el resto d' España.

—Magnífic.

—Pero vostés no se preocupen. A vostés els farem un salvocondute pera que 'ls artistes no els neguen els bosoitos. Sols els preguem que no traguen el periódic al carrer hasta después de publicar el llibre del Comité.

Donàrem nostra paraula, escriguérem una carta COMPROMETENSE, y obedint a una galant insinuació, entregàrem sent pesetes pera engrasar la suserisó oberta per el Comité. Una cordial despedida y a casa, dispots a treballar.

Dispots a treballar y... a pedre uns mils de pesetes que teníem empleaes en les cubertes dels diferents

periódics de falles que tots els anys fa esta Editorial.

Se limitariem no més a publicar "El Fallero", que ix sempre tres dies avans de la festa, y sacrificariem les demés publicacions, que si les feem no era per afan de lucro, sino per obstructuar la llabor funesta d' eixos periódicuchos, cual éxit consistix en eixir pronte, timant al públic en falses informacions.

El sacrifici era gran, pero el ítem a gust, per créurelo beneficiós pera la festa.

¿Obrá de igual manera el Comité? Ara vorán vostés. El Comité, sent us y abús de una forsa que la casualitat posá en les seues mans, pactá después en tota eixa "morralla de periódiquets que volia fer desaparèixer. A tots els perdona la vida, y els dona permissió pera copiar bosoitos, arrancarlos la promesa, clar está, de que no "eixirien a la venta hasta pasat Febrer".

Ignorem si també contribuiren com mosatros, económicament, a la suscripció.

Pasaren uns dies, y quant plens de curiositat esperabem l' aparició d' eixa maravilla de llibre que pensaba fer el Comité, s' enterem que sert sucheche, en secret, y mediant una cantitat estipulá, habia adquirít la exclusiva pera traure un periódicuet en el mes de Febrer, mentres tots els demés estabem compromesos a no eixir hasta Mars.

... Ara vullguérem qu' els homens serios y ecuanimes d' eixe Comité (que no mos esp ducte que n' hian) mos contestaren a les següents preguntes:

¿El Comité Fallero fon creat pera la defensa dels vehinats o pera atropellar els intereses constituits? ¿Es la seua misió velar per l' engrandiment de la festa o especular en els periódics de falles? Al intervindre en la vida dels periódics falleros ¿es la seua obligació achudar, protechir, fomentar estos vehiculs de propaganda, o anularlos, destruirlos, creant exclusivismes antipáticos, que constituixen un favoritismo irritant a la par que una agresión a la caixa de Empresas respetables? ¿En quin dret s' erichis el Comité en dictador disposant de vides y haciendas?

¿Qui es el Comité pera manar en la casa de un altre? ¿Per qué tots els periódics ham de asepter, sumirlos, a dia d' eixida, mentres aplega un im provisat en estos asuntos, y per hama adquirir una exclusiva que perchedica a tots? ¿Qui es el Comité pera dispondre dels diners del públic?

Prou, señors del Comité. Vostés han abusat de la bona fe de mosatros, y dels que, com mosatros, han obedint noblement les seues órdenes, creyentes inspiraes en un alt esperit de Valentiania.

Vostés no han dignificat la premsa fallera, no han destruí "morralla" (exxirán tots els mateixos), ni han fet el llibre (afortunadament pera vostés) que un mes avans de la festa habia d' estar rodant per totes les poblacions d' España. Lo únic que han fet es vendre una exclusiva en perchui d' intereses que debíen haber respetat. Y l' han venut a qui per no entendré d' estes coses, ha fet un solemne marracho.

Menos mal que no li aplica el mar-chamo del Comité, y el autor del desdichat y anónim enchendo se retrata cuant diu en el saludo: "MOSATROS VOLEM DINES Y EL LLORER PA L' ESTOFAO", que es tota una espiritalitat...

Per això, al enterarnos de eixa inchusta maniobra que tan callaeta se portaba el Comité, tranquem el pacte, y en cuarenta huit hores ham improvisat este número de "Les Falles", que de haber serietat en les persones, en guafí no hamera eixit.

Y conste que tenim dret a eixir d' "una maneva y de atra". ¿Per qué? Perque som periodistes de ofisi; per qu' estem vintidós anys en constant comunicació en el públic valensià; per que tenim constituída una editorial; la "Editorial Carseller", que conta envaries publicacions periódiques, legítimament autorisades, que paguen la seua contribució, y tenen dret a la vida. A no ser que vostés neguen eixe dret als que, com mosatros, estem tot l' añ servint al públic, y el consedix quant al oportuniste que sols se acostua cuen al carnasa, y té en qui repar tirsela.

Res més.

Falleras los que vengáis a Valencia, probad la Leche Selecta, en Paz, 18, Granja

MENTRES LA FLAMA ESPURNETJA...

Els primers trons de la despertà sobresaltaren a Pepet, que de un bot iqué del lit, i apartant la tortina del balcó, se quedà embelesat davant del magnífic espectacle.

El sol posaba or brunyit en els terrats més alta, abon la rosada se desfeia paulatinament baix el caliu dels primers llams del dia, alguns nògols fugien, apresurats, per la part de llevant, i baix ses grisencques capes apareixia el puríssim blau del cel, qu' extendent s' immensa cúpula, enaspetyaba amb sedentes gales a la festiva ciutat. Alguns eronets aterjaven inquietes i es perdien entre els subtilíssims matinos de la llunyania, asustades per els trons i les músiques de la clàssica despertà.

I allí baix, en la plasetà, el artístic carafal amb els quatre ninots ridiculitzant a alguns veïns del barri, artísticament imitats, amb ses cares espantades i ses postures satiresques.

Unes banderetes onejaven, abocades sobre un balcó, i un arbre de llorer s' agruñaba pasíficament, impulsat per el vent fresquíssim del matí.

Pepet, demprés de observar l' alegre perspectiva de la plasetà, dirigí sa mirada cap a un balcó tot engalanat de jasmilers.

¡Qué hermosa estaba la casa de los ensomnidos!

Parcixia un paradís amb ses flors campañejant alegrement, besades per les primeres brises de la primavera.

Junt al balcó, i cobixat per l' emparat d' un roser molt jove, un camari trina incansablement.

Mes fons, espillen devils els entumits cristalls, tots ornamentats per capritjosos cortinajes. I allí, dins de aquell palau encapritjat, estaria Auroreta, acaronada per l' ensomni de una nit d' amor.

Amb molta rapidesa se posà un trage nou de pantalons amples i chaqueta senyida, se posà el mocador roig i vert que li havia regalat s' agüela; se va mirar al espill per última volta i, estancant l' aplanada gorra, sen iqué a la plasetà.

¡Cóm anaba a buir el garbe en lo día del seu sant! Aquell jorn seria memorable en el diari de sa vida. Portaba bons propòsits i millors il·lusions.

Demprés de la discussió que tingué en lo cafeti, s' havia fet el ánimo de parlarli a Auroreta. Res de relacions acarinyades per un voler; sols era una aposta que havia tingut amb el "Llar", el seu competidor. I anaba a guanyarla. Per xuleria. Es tenia que fer el mes popular del barri, i si no, "al tiempo".

Se menestejà el bigotet, qu' es dixaba a lo Adolphe Menjou, es netejà les sabates en la part baixa dels pantalons i s' aconienze a través la plasetà.

Auroreta li digné que no.

I, enfadat, se n' anà a casa, i assentat a la porta, esperà l' hora de la crema.

Alguns amics al passar el felicitaven, pero ningú se paraba a conversar amb ell. Tots portaven "plaa". ¡Qui puguera!

Com pardeleta piulotejaven, al seu costat, una parella. ¡Els envejaba!

I pegant patates es mescaba les ungles.
De sobre li pegaren unes palmacres a la esquena.
—¡Pepet, mols anys!
—Alsà la vista i somrigué.
—Hola, Angel. ¡Cóm va aixó? Passa i penadrás uns buñuelos.
—No, gracias.
—Pasa, home, pasa.
—Vinga, anem.
Vegueren casalla i sucaren uns buñuelos en mel.
—¡Qué, cómo va la vida?
—Regular, che, regular.
—Che, ¡cómo regular, tú que siempre?...

—Sí; ja he veus; el més xulo del barri... i esta vesprà m' han donat carabassa.
—¿A tú? ¡Qui?
—Auroreta.

—Ah, ja; per aixó t' ha donat carabassa, per xuleria.

—I lo qu' es pitjor, que li he demanat relacions per xuleria, i ara resulta que la vull de veres.

—Si la vols de veres, jo he puc arreglar.

—¿Tú, Angel, li ho dirás a ella?

—No; a ella no li tinc que dir res. A qui li tinc que dir es a tú: des d' acabar en esta vida; res de chistes; mes formalitat i a ser més home.

A Pepet casi l' ixxuereu les llágrimas.

—Te promet que seré més home.

En poc de temps cambià radicalment de vida. No anaba al cafeti, se deixà als quatre amigatjos en qui formaba la penya "Cacau" i acabà amb les "juergues" i llos que tenia sempre remogut al veínat;

s' afaità el bigot i, en fi, es feu tot un home com li havia dit el seu amic Angel.

I així passà un any.

¡Nit de falles!

Traques, música, alegria, gallardets, xiquets que canten junt a la falla, gent qu' es rim, xiques boniques...

¡Valenciaia!

Auroreta sospira i sospira en aquell paradís de balcó.

Junt a ella un home, que dolçament li diu ermonioses paraules, vibrants y fogoses, fruit de un amor espiritual.

Es Pepet.

—¿Me vols ara, Auroreta?

—Sí, ara, sí; ara eres un home.

Mentres, allà en la plasetà, sona la xaranga aprofitant els compasos de un vals i esclafita la traca i reventen les carcasses que escampen ses inquietes llums baix el cel tot blau, i eraixen les fustes de la falla, que ardia preciosa, i s' agruñen els ninots sobre el gran foguer...

Mentres, la flama espurnetja...

PEPE CEBRIAN NAVARRO

Marc XXXI

Vergoña es dire; pero encara en els últims anys del segle de les llums, nomenat aixina tal volta per els molts farols que hia, existixen chents superstisioses.

L'antorcha de la civilització no ha allumetat encara els seus servells, y com en la vida es precis tindre fe en alguna cosa, a falta d'atres creencies, creuen en toteries propies del temps de la Naneta.

Perque, cas que mereix notarse: aixina com van perdent els pobles ses creencies religioses, se van sent més superstisiosos.

En l'antiguetat, les persones superstisioses ya existien, com ho prova el fet de que Plutarcó es-criguera un *Tratat contra la superstisió*, y sabut es qu' en los últims temps del ahentilisme, els pobles que per-gueren la fe en sos ídols, eni-gueren en tot shénero d' aberracions.

Así prova una cosa: que a pesar de la filo-sofia, l'home es sempre el mateix, y, per lo tant, necessita

treure en algo que no estiga a l'alcans de sa curta intel·ligencia. D' así que cuan ne creu en Deu, orega en el dimoni.

El bon sentit, qu' es la picola en qu' el Progrés va deocant superstisioses, pera portar a cap la seua obra trobará sempre eixe obstácul.

Del marqués de Cumpé es conta que may emprenia un negoci en dimats per respecte a una preocupació tonta, filla d' un adachi, y d' un eminent literat de nostres dies es diu que ne es tanta may a la taula en la que manchen tretse persones.

Conce a una velleja que té per mala señal el tirar tinta sinx voler.

—Pero ¿per qué?—li vaig preguntar ple de curiositat.

—Perque dona mala sombre—em respongué en el machor conveniement.

Per sert que, degut a la seua superstisió, li seguí un cas molt cómic.

La pobra senhora creu, com artícul de fe, que la mala señal que causa la tinta al caure es pot borrar tirant al carrer un got d' aigua, y com, sinxe voler, tirara un dia el linter a terra, sinxe encomanarse a Deu ni al diable, aixina ho feu. Pero apenes la pobra alenó, satisfeta per estures hiure de la mala sombre, va vore qu' ésta es sen-ba en sa casa en figura d' un municipal.

Conce a sert sucheta, sesant per més senes, que li dona per el número tretse. Y en raó, per-

que si es veritat lo que diu, eixe número ha cun-plit fatalment en totes les desdiches de la seua vida.

—No soc superstisiós—me díja—; pero óixcam un pos y convindrà vosté en que el tretse es un número funest pera mi. Naixquí el día tretse; en día tretse vaig caure soldat; en día tretse es moriren meus pares; en día tretse em casí; en día tretse vaig pedra a ma muller, y, per fi, en día tretse...

—El deixárem a vosté sesant—li diguí interrom-pintlo.

—No, señor; fon en trentaú —me respon-gué—; pero es lo mateix.

—¿Per qué?

—Perque 'l trentaú no es atra cosa que un tretse capchirat.

L'argument era solit; la ve-ritat es que, al no era supersti-siós, al bon se-ñor no li falta-rien motius so-brats pera sero.

Mes tratant-se de supersti-sions, enp eom el vaí d' un pa-rent meu, qu' es pasa les hores sonseres fent les cartes, y li tre-

qu' ham de recórrer les falles; no té maldita la gracia no vórdes, per anendre, cada ú per si, en la panxa, una falla de beguda abans d' hora.

—Chato, calia; de les festes valensianes, la festa més valensiana es la de hui. ¡hia que beurel! Beure pera selebrar! ¡Un dia es un dia, Chato! —Y sis més, una semana; pero...

—No dies abans que t' en beuries cuarenta tragos, y com si tal cosa!

—Si, pero... de falla en falla.

—No em vingues en peres, cha; ¡té bon chénero esta casa!...

—Pues, ahí doro, Chato...

—¿Sents? Disparen una traca.

—¡Vixca l' alegría, Chato!

—¡Vixca la Pepa Mandanga!

—¡L' aigua pa 'ls mous!

—¡Pea 'ls bomberos, sa 'ls insendis!

—¡Guerra a l' aigua!

CH. B. ARGENT MORALES

molen les cames enda volta qu' entra en sa casa un borinot negre. El pobre home creu en supercheries en la machor bona fe del mon, y está empenyat en qu' els demés també ereguen.

—No ho ducte, veí—li digué sert día—; els cheperuts sempre duen la bona sort.

—¿De veres?

—Com vosté ho sent; cuan en el carrer vecha tres d' ells pot donarse per dichós.

—Si es com diu, donem la enhorabona—li respongué el meu parent—, perque n' he vist hui tres que duyen la mateixa direció.

—¡Hossana! exclunó el bon home, posantli les mans al coll—. Hui l' ix a vosté la lotería e cobra algún deute atraant.

—¿Vaig a tindre dinés? M' alegre, perque bona falta em fan—digué l' atre festiument.

Com es de supondre, no va resibir en tot lo sant día mon parent dinés per enp de concepte.

Pero lo que va resibir, en cambi, duta a más, fon una carta.

Al llechirla, no pogué meés de tirar escales avall al que li la dugué, no sinxe pegarli un pun-tapeu en sarta part, y en raó; perque 'l contengut de la carta, qu' era curt, mes expresiu, día aixina:

“Mon estimat amic: ¡Parica l' obsequi de donarli al portador vintisixe duros!”

SANMARTIN Y AGUIRRE

Falleros los que vengáis a Valencia, probad la Leche Selecta, en Paz, 18, Granja

CHUNT A UNA ROSA, UNA ESPINA

¡Valencia! ¡Valencia! Este era el crit que sols imperaba dins de aquell trenet, que més bé que tren, pareixia una tartana de peixenores; efectivament, Valencia, Valencia, era lo qu' es divisaba ne molt llunt, y la figura del nostre Micalet, el Patriarca valencià, s' erchía machestuosa y bravia, sobre el tapís blau de nostre sél.

El tren venia a tota velocitat cap a la ciutat de les dones guapes, deixant darrere els perfumats taroncherals de la Ribera.

Passaba ara per baix de la pasarella de nostra estació.

Finestretes, portetes, tot s' obria atropelladament, y mils de caps asomaban ansiosos volent abandonar cuan antes aquell carronato, per a vore les Falles. ¡Tot era alegría, bullisi, emoció!... Valencia, sanaera, ardía en festa rendintli honors al Patriarca San Chusep.

Lentament paraba el tren dins

de la andens, y la chent, loca, desenfrená, abandonaba els asientos volent eixir euant abans de la estació.

Ningú repará en una agüeleta, que trista y sombría viachaba en el mateix tren, portant en els seus braços un caballet de cartó per a el seu netet Pepico, qu' estava prou malaltet. A ningú li eridá l' atensió vore a aquella velleta torcarse els ulls, bañats per llágrimas ixides del cor.

Ningú pensaba en la desgrasia ajena, cuan anaba a divertir-se.

Pará el tren y baixá aquella pobra vella, gracias a la ma ausiliadora de un moso de la estació, que asertá a pasar per allí.

¡El tren també 's quedaba asoleat! ¡Tots l' abandonaben! ¡Y ell també pareixia plorar!...

Estará milloret—día per a sí aquella pobra velleta, volent ella mateix consolar-se. Per fi, els seus torpes peus aplegaren a casa de

sa filla. La escala li pareixia una montaña molt alta; cada escaló li pareixia una torre molt costosa de puchar...

Ella mateixa s' engañaba; obligaba a sa imachinació a vore al chiquet sentat en lo lletet y rient a les carisies de sons pares...

No estaba Pepico milloret; la febra el dominaba y estaba atronant. Els ulls, aquelles dos perletes morenes, casi ya no teníen llum. L' agüela, tota amorosa, li mostraba el caballet...

—Per a euant estigues bó, Pepico. Cuan estigues bó, anirás en la yaya a pendre el solet y chuarás en lo caballo...

Pepico no obria els ulls. Una provesó de anichels en túniques blanques, veníen a per éll...

La falla de la plaqueta estaba entonses en sa meyor esplendor...

VICENTE MARCO

Valencia 9 de Febrer de 1931.

Jerez y Coñac - J. R. de Medina

La estoreta velleta

Cervezas Balanzá ★ ★

De venta en el nou local de les deu portes

Camas Darás

NIQUELADAS,
DORADAS Y
DE HIERRO ::

Despacho: Arzobispo Mayor, 13

Fábricas: Almas, 10

Ayuntamiento de Madrid

Limonada Balanzá ★ ★

De venta en el nou local de les deu portes

RESPETABLE PÚBLIC

Mucho ojo en els periódics de falles que se presenten molts dies avans de la festa sense més obiecte que engañar al públic en una informació incompleta, raquítica y mal dibuixá. Enguau se presentarán deu o dotse periódics d' esta inuole; son periódics de «sorpresa», de timo, cuyo éxit consistix en eixir pronte. El públic qu' els compra, tira els dinés al carrer, porque después té que adquirir EL FALLERO si vol vore dibuixaes totes les falles y seguir el itinerari.

LA CHALA, que se publica tot l' añ, sense interrupsió, que no es un periódic de «sorpresa», ni de timo, vol evitar qu' el seus mils de lectors caigu-n en la trampa, y pera evitaro publiquem este número suplement «un alvans» de la festa.

El lector impasient que vol «vore falles», queda servit sense gastarse dinés en periódics de timo. El que vulga una informació completa, adquirirá EL FALLERO, que publicará més de sent falles a gran tamañ y estupendament dipuixaes.

Chispetes

La Comisió entra en casa de doña Pepita en ocasió que la filla está tocant el piano.

—¿Qué desichen vostés?

—Som de la Comisió de falla...

—¡Ah! ¿Son els falleros?...

¡Chiqueta, calla ya en el piano!

—No, que seguixea, que seguixea. ¡No la posarem en la falla!

...

S' está fent el reparto d' nn obra teatral que s' ha de representar a benefisi de la falla.

—El paper de Casilda el pot fer la teua dona.

—¿La meua dona? ¡Es massa difícil pera ella!

—¡Pero ai no té que dir real!...

—¡Per aixó mateix!

...

—¿Quines falles son les que no dec vore?

—Ya te les ensenaré.

...

—¿Me vols, Pepeta?

—En tota l' ànima, Pepet.

—Si me morira, ¿qué faries?

—¡Ay, chico! ¡No me ho digues! La vida se me faria imposible. ¡Me senta tan mal el doll!...

¡Milagritos, no!

Aquell añ, en el añ, había moment cheperal porque encara no se sabía quins tenien que ser els agrasiats que anirien a vore les falles. Segons el Señor, no anirien más que tres, que quedarien encarregats de contarlos als demás tot lo que veren per allá. Per á arribá el moment de la elecció, y el Señor, traguent un dauet, ordená que tiraren tots aquells que tingueren aspiraciós de vore les falles. Fet aixina, resultaren agrasiats per el siguiente orde: San Miquel, San Chaume y San Pere. Esto estaba botant de alegría cuant se presentó San Visent diguant que ell també volía pendre part en aquell sorteo; es tornaren a tirar atra volta, traguieren els eis punts mateixos de la vegá anterior; pero San Visent, al vore que se li había desfet el viache, agafá el dauet, el sacudí en el gotet, tirá... y ¡milagro! ¡Había tret dotze punts!

Y entonses San Pere, que va vore el seu viache en globo, exclamá: "¡¡Visentico, milagritos, no, que se trata de anar a Valencia!"

M. GARCIA DARI

Chispes de falla

El señor Pastor digué que un bar volía posar, y al dirli quin nom tindría, contesta: Pues Pastor-Bar.

—

Al contemplar esta falla veig a sogres immortals, pues biá moltes que patixea "Els set pecats capitals".

—

Doña Inés dugué a Bertoldo a comprarli una gorreta y cuant li veren la tanda varan dir: Gorra, no, telde.

—

Ya no impera la romana, ni báscula, ni gareóns; doña Tomasa du el moño a lo Cristóbal Colón.

—

Tonica la verdulera deixá a son marit plantat, y ell content dia a tot hora: ¡Redeu!... quin pés m' has llevat.

—

El Micalet, fent de niu, guarda com una antigualla el oriche de la falla de la que Valensia riu.

Camas Darás

RIQUELADAS,
DORADAS Y
DE HIERRO ::

Despacho: Arzobispo Mayor.

Fábrica: Alameda, 10

Horchata
Balanzá *

De venta en el non local
de los deu portes

Ayuntamiento de Madrid

Leche Selecta, el mejor sobre alimento y el más digestivo

Paz, 18, Granja

YA S' ACOSTA SANT CHUSEP...

—“Les Falles”.
—“La Falla”.
—“La Brumballa”.
—“La Chispa”.
—¡Ché, aixó qu' est! Ya están ahí els periodiquets de les falles y encara falta mes y mig!
—No, s' apure, señor Ramón, aixó es bé; servix de propaganda.
—Mira, Pepico, a mí me fastidien eixes competencies de vanguardia. Tet lo bé está hé. Que se publiquen uns cuants dies antra, bueno; pero seguint aixina estie mirant que anem a fer les coques de Nadal en papelorio; falleros.
—Vosté es un home antie y no ha antén. El annuui dels bosetos es cosa que balaga. Se caldecha l' ambient, se fan cábales de quin seunt interessará més, se parla de la festa. Además, eixes periódics se venen fora de Valensia y els forasters s' animen a visitarlos.
—Tot remansos. Les falles van adulterarse. Volem fero tot tan gran que acabarem per donarli la pantilla.

Entre belleses falleres, barcos que fallen, y aixó de volerli donar al festeig semana inglesa, ¡abón anem a parar?

—Es que les falles se hu mereixen tot. Com a que son lo únio que mos queda de lo típico, lo popular, lo nóstre...

—Per aixó parl, aixina, porque yo soc dels antics que veuen la falla dins d' un serco tan valensia, es dir tan propi, que cree qu' el volerli aixamplar, modernisant-lo, mos portará al fracás.

—Vosté fa olor a poñilla.

—Y tú a chanchullo, so mochalles. ¡Qu' es aixó de sis dies de falles? Dos y prou. De lo contrari resultará que al últim día ni quedarán ninots, ni carafals, ni res. Y si volem amostrear les falles als que vinguen entonsca, els portarem a la fachá de la Casa de Cerreus...

—No desatino, señor Ramón. Cuant més festes, millor. Guaña el comers, la industria...

—Y els boticaris despachant

amoníaco, porque les curdes van a ser quilómetros oneros. Lo dit, la falla, si volem conservarla, en diserenió, si no acabarem en ella, ya vorás.

—Señor Ramón, vosté delira...

—Pepico, tú estás codoñ...

—“Les Falles”.

—“La Falla”.

—“La Brumballa”.

—“La Chispa”.

—Dónem “La Chispa”. ¡Vol No chiro, señor Ramón?

—A la porra tú y ella.

—¡Per la chispa s' ha cremat!

—Aia, aia, m' en vaig, que de sentirte estie vocarrat.

—¡A fec!

(Y eom diuen que de la discussió naix la llum, no estrañarem qu' els dies de les falles nostres amics fassen les paus allumenarse en alguna cafeti, al calor d' unes copetes d' aguardent y una libreta de buéls).

J. RODRIGO ALAMAR

LA CREACION

CONFECCIONES, VESTIDOS Y ABRIGOS
BARCAS, 17, ENTRESUELO

¡A PLANTAR LA FALLA!

Ya sopé la Comisió y baguda... en discreció, se disposa a treballar; pero, después de sopar y escorregut el porró, ¿qu' s' menecha del sillé para la falla plantar, si es que al fi s' ha de cremar hasta l' últim cabiró, esfumantse la llusió del premi qu' ha de guanyar, y de tots s' ha de burlar la riseta del guasó, que, mirant del seu balcó, estiafet de no pagar, se devia per criticar?...

—¿Pera qué eixos ademans?
¿Pera qué eixes preses grans en plantar pronte la falla?
¿Es que así ningú treballa ni sap menechar les mans?
¿Es que ya no som cherrmans

o es que ya tots som morralla;
o es que l' que así de tot calla es més botrego... que abans?

—¡Primer moros que cristians!

—No s' deixem chafar la falla, y apartem quant ans la palla sense que s' perguen els grans, demostrant ser valensians, que vivim en la rialla que dels cors hui mos estalla...

—Anem, pues, comisionats,

después de ya ben sopats,

a plantarla en armonia,

en el soroll y alegría

a qu' estem acostumats,

desde ya molta ans pasats,

a treballar nit y día,

y deixem eixa mania

que mos té malhumorats.

—Agarrem, pues, els costals.

—¡Ves enpay en el travai!

—Este millor estaria

preparantnos els forats...

—Ya que vece lo pesats que s' posen. ¡Cuant yo vos día qu' esta nit no s' plantaria!...

Pero entre ls colps del martell y algú que atre consell del que mira y no fa res, marcha tot com un exprés, dirichit per el servell del artista, que, com éll, no s' en troven més de tres en tant inchení y demés filigranes del pinsell; pues hia que vore, ¡redell!, que la falla casi... es un monument, ¡y de pen!, que, ya plantá per aquell, resulta ser un pomell de siensia que no s' cap més porque la porta en exés.

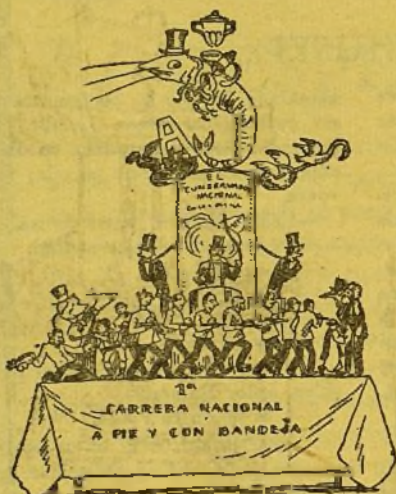
¡Aixó est!

FERNANDO MELIA
Valencia, Mars de 1931.

Jerez y Coñac - J. R. de Medina

Sí, pero...

les PURGACIONES no més se curen amb SELLOS SALOLADOS BALSAMICOS, que ls venen a totes les Farmacias.

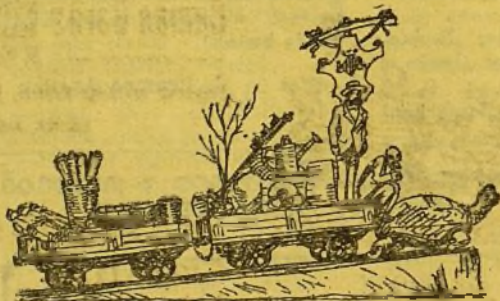
DR. MOLINER—GRAN VIA
Uns individus disfrasats de gallina, uns camareros en carcs de politics. Asi ha molt qu' entendre.—*H. Vidal.*

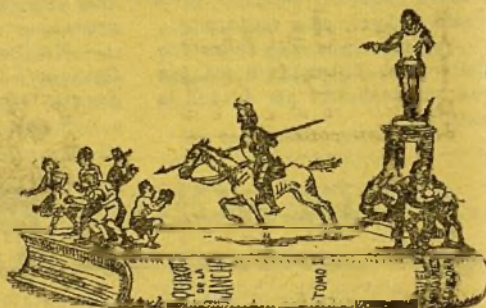
**SAN VISENT
GRABADOR SELMA**
La font de l' abundancia, anuncia a só de home y plasi- llos.—*Antono Mereno.*

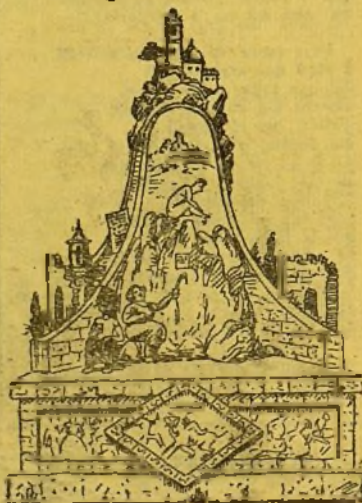
SAN SALVADOR
El lema es "Bufes de pato". ¡Aludix a les subsistencias! ¡A la política!—*F. Igual y A. Fontella.*

CUART Y PALOMAR
Tot vindrá, pero... a pas de tortuga.

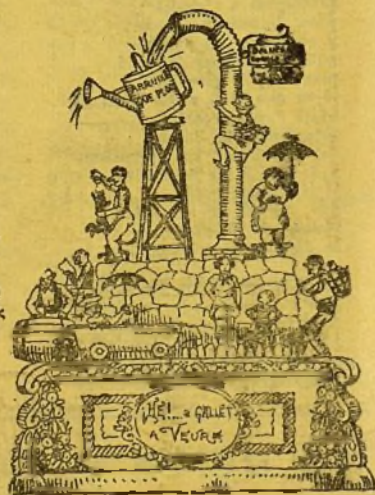
GRASIA—EN SANZ
Don Quixot arremet furios con tra als follons y malandrins.

**GONZALO JULIAN—VIC-
TORIA EUGENIA**
Ya tenim non pasar l' estiu en economia: al manantial de la Exposició.—*Remigio Mas.*

LUIS MOROTE Y M. MARZAL
Els resipients urinaria vola- ren, i els homes tenen que arri- marse cara a la paret.—*M. Vidal Ferrer.*

PELAYO Y JULIO ANTONIO
Hasta els vinaters gasten y' aigua milagrosa pera batechar el vi.—*M. Vidal.*

PIASETA DE L' ABRE
 Una que vore còm està el mon
 de perdut.—Antonio Ramón.

**SERRANO FLORES
 CAMINO ALGIROS**
 Aludix al manantial d' ai-
 gues de la Exposició.—A. Co-
 llado.

**AVENIDA PUERTO
 MESTRE VALLS**
 ¡Pas franel! ¡Afora els passos
 a nivell!—V. Seguer.

Mandarina Balanzá ★ ★

De venta en el nou local
 de les deu portes

Gamas Darás

NIQUELADAS,
 DORADAS Y
 DE NIEBRO ::

Respecta: Arzobispo Mayoral, 13

Fábrica: Almas, 10

F. SEMPERE—DR. SUNSI
 Carrera de belleses. Hia que
 vore còm corren per aleantar el
 premit.—A. Miralles.

Gamas Darás

NIQUELADAS,
 DORADAS Y
 DE NIEBRO ::

Respecta: Arzobispo Mayoral, 13

Fábrica: Almas, 10

Naranjada Balanzá ★ ★

De venta en el nou local
 de les deu portes

PI Y MARGALL Y C. AMOROS
 Nit de Reixos o un llo de vei-
 nat ho titula el autor, que es
 Alvaro Miralles.

MALDONADO—RECAREDO
 El tío Pep ve de l' horta... y
 Ayoná entenen les novetats que
 troba.—Castellanos.

MURILLO—PALOMAR
 ¡Salut a la nova València, la
 que aixix dels derribos!—Gualot.

CARRER MACHOR (Gandia)
Els doctors canten que "el
parre está rabioso..."—Aps.

MTRE. GOZALVO BURRIA
NA—VICTORIA EUGENIA
Cada ú fa l' amor... com
pot y sap.—F. Roda Lloç.

GUILLEM SOROLLA TORN
La peseta baixa cada vegá
més... y hia qui s' aprofitá.—
J. Ramón y Buis.

PLASA DEL PILAR
La circulació rodá es la ob-
senió del tio Pep, que hasta
ensomía en ella.

ESPARTERO
Una alegoría americana.—
Ramón Escalé (fill).

VIVONS—ARIZO
Una alusió al pas para els
peatons.—Aps.

GUILLEM DE CASTRO
TRIADOR—S. PERE PASCUAL
Amor, música y flora.—M.
Haro.

TRIADOR—BALMES
Oém ensomía València els
pases a nivell.—José Pérez.
JORDANA (plasa)

JORDANA (plasa)
Hia que fer honor a la
llengua valenciana.—Guillem.

ORGANISTE PLASENCIA
MESTRE LLEO
Som molt fables els que se
conformen en pagar el vi al
guat.—José Boriato.

GUILLEM DE CASTRO
CHESUS
Alegoría a València... ¡Va-
lencia, neta del meu cor!—Ra-
fael Peral.

ALMIRANTE CADAES
CONDE ALTEA
Tots els projectes mes en-
de ixiat micos.—Ramón La-
luc.

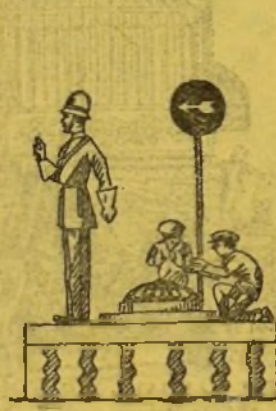
CREU DE MISLATA
Els terribles pases a mi-
cell.—Erc.

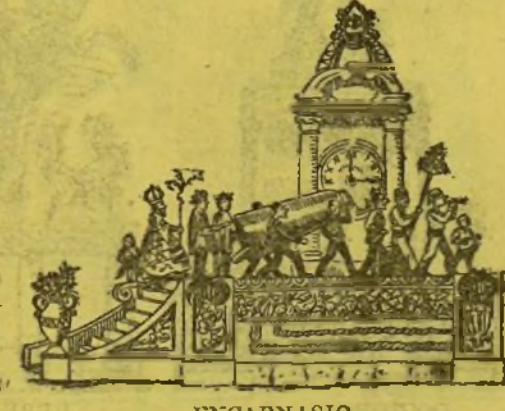
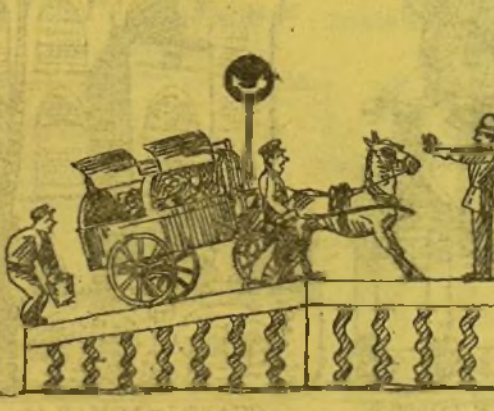
PRESQUET Y ADYASENTS
La peseta s' ha posat ma-
lalta.—Guillem.

DOCTOR SANCHIS BERGON
Asó es el ches del pucha y
abaira.—A. Ramón.

SAN VINENT (de fora)
(Quatre grups)
Alusió al tem y al problema de la circulació.

ENOARNASIO
Crítica del carrilló de l' Aduanament,
vulgo conserrá.—Enrique Barón.

CADIZ—MENDIZABAL
PUERTO RICO

El amor. Hui se fa al revés,
y els humans son els que demen
carahaca.—J. Latorre.

SOBNI—GRABADOR ESTEVE

Mentres pucha la llura, el dé-
lar y el marc, mostra peseta re-
dola cap abaix.—F. Roda Llop.

CREU—RODA

!Lo qu, fan els humans per
una copa!—Nehuader Jaime.

BARTIO ILAMOSI

La culpa la té el dimoni.—
La Comisió.

CUART Y BOTANIC

Un Beethoven de escaleta qu'
ensomia en la gloria y atormenta
al veimat.—La Comisió.

DOCTOR OLOBIZ

El poema sinfónico del mestre
Giner "Ni d' Albac".—A. M.
García.

HERNAN CORTES

Ayuntamiento de Madrid
CIBILO AMOROS
Alegria valenciana: grupo y
cuadro de ball.—Pitarch.

CUART-PALOMAR (dos grupos)

El panteó de l' elvil. Asi ne
arriben les millors!—Vallanueva.

Jerez y Coñac - J. R. de Medina

SIUTAT DE DENIA
Una pertera que no hia qui
li faga gel.—F. Sanabiz.

GRASIA—GRABADOR SELMA
Agencia de matrimonis... d'
ocasió.—J. Maria Martínez.

MARQUES TURIA—PIZARRO MARTI
La roda de la fortuna y de
l' amor.—Carmelo Edo.

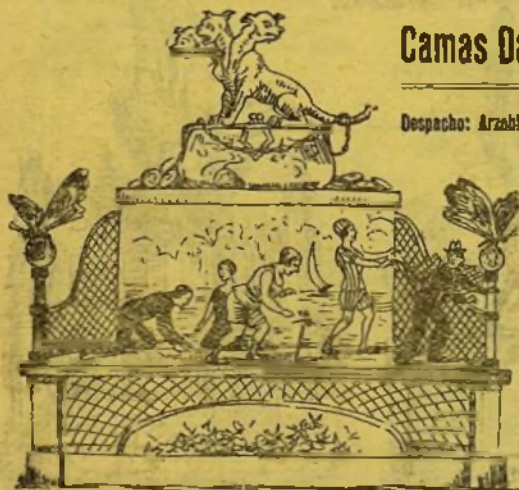
MOSEN SORELL (plasa)
Com dorm, tots abusen d' ell
Ay, si el tío desperta!—J. Maria
Martínez.

Horchata Balanzá *

De venta en el nou local
de les deu portes

BENICALAP
L' aná a San Miquel de Eri-
vin.—J. Maria Martínez.

PLASA COLLADO
La brutetat actual en la ca-
nera del clau.—Francisco Ca-
ret.

Camas Darás NIQUELABAS, BORADAS Y DE HIERRO ::

Despacho: Arzobispo Mayoral, 13

Fábrica: Almas, 10

AVENGUDA DELS ALIATS
Un altre colpet al aigua malla
grossa que tot ho cura.—F. Los-
ruela.

CUBA—DENIA
La Campana de Huesca. ¿Qui
ta de rey Ramiro?—*Luis Moro.*

NAU—BONAIRE
L' agua de la Exposició en
un cuerno de l' abundancia.

PLASA DE SERRANS
La dona que negocia en frutos
sempre ne té una que li dona
ganansies.—*Guillot.*

CHORDANA—BURCHASOT
El gran sire nacional.—*J.
Maria Martines.*

Camas Darás

Despacho: Arzobispo Mayor, 13
Fábrica: Almas, 10

PASEO DEL PRADO (Gandia)
Crítica del barranc de Sant
Antoni.—*T. Vallalba R.*

PLASA DEL BOTANIO
Mata en l' aigua se fan gro-
sou.—*Luis Archalds.*

GRASIA—ADRESADORS
Un proyecto más que té Va-
lencia. ¿Acabará con tota?—*E.
Fidal Moreno.*

ALTEA—JOAQUIN COSTA
Una campana. ¿A quina alu-
rá? Perque s' en peguen tan-
tos.—*Guillot.*

POBLE DE VILLANARCHANT
Escoles, carreteres, aigües potables, tot focs artificials.—*La Comissió.*

Camas Darás INQUELADAS,
DORADAS Y
DE HIERRO ::

Despacho: Arzobispo Mayoral, 13

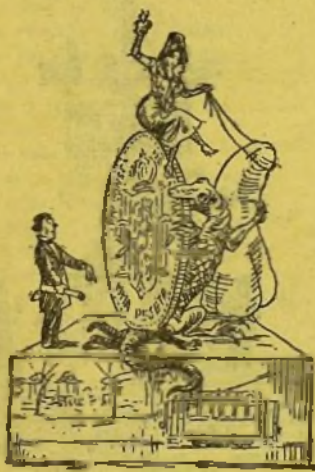
Fábrica: Almas, 10

BENEFISENSIA-RIPALDA
Ribera, el pintor, pega a fustar eucamat.—*Carlos Rigual.*

PLASA SAN BERTOMEU
L' aigua termal ha convertit a València en un atra Chaucha.—*Pepa Roda.*

BURCHASOT (Barriá de San Roc.)
En quina rabia moseguan la peseta!—*Luis Bagán.*

ALTA-FOS
La moda de la falda llarga.—*Gustiol.*

MESTRE AGUILAR
MATIAS PERELLO
Un airoc en el que hia un lleó engabint.—*La Comissió.*

Mandarinina
Balanzá * *

De venta en el nou local de les deu portes —

MARIANO BENLLIURE
Hian cambi y cambis. Els de la moneda son els piehore para la nasió.—*A. Llacer.*

PLAZA MIRASOL
Lema: "Valencia". Pintura, música, poesía, chardins.—*Navarro Ferrer.*

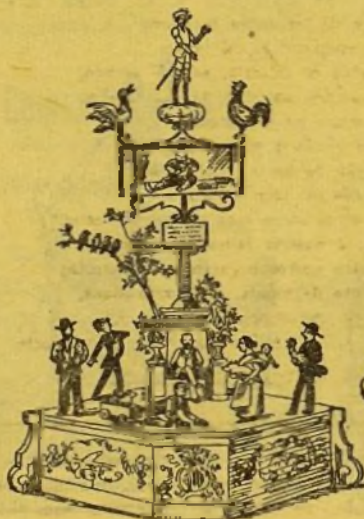
SAN PIO V Y ALBORAYA
La barca "Flor de Mayo" ha peixent els monuments de Blasco y Sorolla. Que no vachen al "panteón del olvido".—*Pepito Rosa.*

PRIMADO REIG
Menú de la terra es el tema Valencia se ufana entr' els artistes y les comisions falleres.—*La Comisió.*

CONDE SALVATIERRA BANQUELLS
La tortá del Dimoni la titula el seu autor que es *Vicent Bens*.—*Rito.*

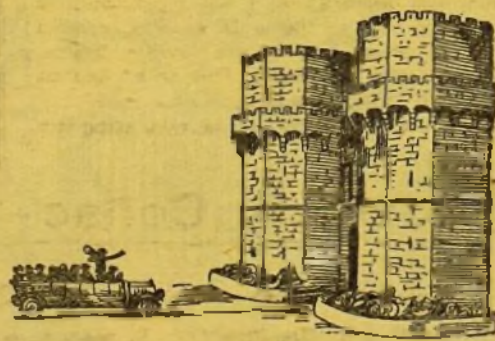
PLAZA DE LA MERSED
La excessiva protecció als animals mala dona en la vida contrasta molt pintoresca.—*A. Duato.*

SALVA—P. SOROLLA
La enusa de la velocitat y dels deportes tot ho trastorna.—*Canet y Ramil.*

LAURIA—P. Y GENIS
Els fosos de les torres els volem plens de dobles si persiam en el calendari de turisme.—*R. Garcia.*

ESTASIO DEL NORT
La Compañía del Nort, que ha costechat la fulla, diu que "tot lo mon viacha".—*A. Chuat.*

Un valensià verdader

*A Asunción, verdadera dona valenciana, perla
fina... bladana flor perfumada...*

Apenes els primers albers de la matinà escomensaven a desfer les nuboloses foscores que juvadien la pisseta, quan el silenci d'ella es va vorre interrompit per la alegre marcha d'un *pasacalle* y per els trons d'uns cobets, que al estallar omplien l'espai d'un franc optimisme.

Ya els falleros habien donat l'últim retoc al monument aquell ple d'humorisme y sátira que tantes nits desvelats els havia fet passar, quan les finestres y portes del carrer escomensaven a obrirse donant pas a les gracioses chavales que, com masetes de fresques y bladanes flors, adornaven al puesto aon se encontraben, be a chugantes festeros que sempre humoristes y bullanguers, no els faltaba una frase de halage o crítica pera els autors de la falla, alegrant d'este modo l'ambient de la pla-seta.

Sols una casa—al contrari de les demás—permaneixia tancá.

¿Què podia ocórrirli al tío Pep el que tantes y tantes voltes havia segut el primer que, rialler, celebrara en gran algarabía la graia de la falla?

Tots en la plasa ho sabien. Era que li faltaba sa filla, aquella chiqueta de sera, de acaragolats cabells negres, qu'era sa vida, sa il·lusió, sa alegria, y en la que havia posat tot el seu cariño, un cariño gran de pare...

Y ara s'encontraba asolea, ¡tan asolea! Ya no tornarien els dies aquells en que la caseta relluia com una tasetta d'or, y era niu de rosiñols que cantaben per los llavis de sa filla aquelles cançons tan dolces. Ara tot era desorde, tristesa, soletat, lo que en ella havia, ¡tot se n'anà en la seua filla! ¡Tot desaparegué quan morí!

Y de ahí que la porta de sa casa estaguera

tancá y de que en el interior d'ella tan sols palpitara, dolorit, el cor del tío Pep.

Tot en la plasa era folgeri, animació, y al compás d'un castís *pasodoble*, reduben les parelles vertichinosament, olvidant un moment les seues penes...

Mentres tant, en sa casa, el tío Pep, al oír aquella música chunt en el soroll del carrer, aïrraba a sa filla, y al recordarla, les llàgrimes l'interelaben els ulls... Com una visió anaban desfiliant les escenes de la filla d'aquells felixos dies que ya pasaren... y se abismá en els seus records...

Poro de pronto, d'entre el ruid de la gent y el tocar de la música, sobreixqué el redoblar del tabal, chunt en l'alegre sonoritat d'una dansaina, que venint a tràural del estat nostàlchic en que s'encontraba, li vingué a anunciar que la falla de la plasetta anaba a ser cremá. Y febril, nerviós al oír aquella música que li recordaba les tradicions de sa terra volguda, de sa patria adorá, sentí renáixer dins d'ell novament l'alegria, olvidant per un moment el seu dolor, pera fijarse en la falla que plantá en la plasetta, pareixia descansar en actives als que escomensaven a cremar-la...

Y contemplar tal volta per última vegá aquell tradicional festeig. Y entonses, no era ya el tío Pep aquell que en tant d'interés miraba als permenors de la cremá, sino el valensià de pura sang que tot ho olvida davant la grandesa soberana de lo típic de sa terra.

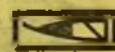
Y la falla, encara erchida, pareixia estar orgullosa de ser el blanc de les mirades, y seguía, seguía cremantse...

M. GUILLOT CALATAYUD

Anacronisme

Admíre de les falles la ironia y el art epigramàtic del fallero qu'encarna el valensià, sempre festero, al mostrarnos els visis de hui'n dia. Com a triaca pa la melanchía, es remey eficaç y sinze pero; molt capás de tornar dicharachero al trapense de més categoria. Mes com res en lo mon sol ser perfecte, yo trobe a nostres falles un defecte, que se deu corregir, segons la historia; y en conte de nimots, si 'a reflexions, habiem de cremar, pero en persona, a molts qu'el que me llig tindrà en memoria.

RICARDO VALERO.

 Jerez y Coñac - J. R. de Medina

CONSELLS

EL FALLERO es el "Non-Plus" de les revistes falleres, el que dá millers dibuixos y les falles més completes.

Si vas a vorre les falles pren este consell, chiqueta: Dels nanos que se menechen, no et fies chens ni miqueta.

Les chiques, seguint la moda que ha vingut de no sé aón, pareix qu' duguen les calses o els calsetíns al garró.

Ayuntamiento de Madrid

P. CALATRAVA
Les festes de Nadal, San Chu-
sop y Pasqua.—*F. Zapater.*

SAN PERE (Cabañal)
Aludix a les festes de Semana
Santa, y presenta una sayóns...
La Gemitó.

PELAYO—M. MARSAL
El autor ha volgut glorificar
a València fent que tots la reve-
rendien.—*J. Pérez.*

Volaors

Al poble que està dormint
Y despertar no sap,
Sempre el fan amar de cap
Y així ha en el sígle vint.
Com ja se va consentint
La mentira aunque la acóses,
Es quant anem asentint
De que "al gos flac tot son puses".

Les subsistencies apuehea,
els chernala van abaixant,
el obrer merita d' asco
y els nostres fills badallant.
Yo no comprehe estes coses
ni sé ahón anem a parar;
lo que crec sempre, sí, que
"la fam mos farà alar".

BARLEBAN

MOLI DE LA ROBELLA
Miran per una poma com está
el mon.—*Romà y Canet.*

Volaors

Un sabater de Cucuñá
que lo imposible vol ser,
al voler ser Rey d' España...
me 'l han deixat "sabater".

H' agufat un cañamó
qu' a Den li parla de té,
un amic que coneix yo
y que no 'l coneix ningú.

Un vehí que tins borracho,
em diu moltes perrerías.
M' ha dit "gallina", "sarnacho"
y atres tantas tonterías.

JOAQUIN SEGUNA

LLANTERNA—GRASIA
Un casser sorprén a un chi-
quet en el tirar en la ma.—*A.*
Duato.

LLANTERNA
Aludix a la circulació dels ca-
rrers.—*A. Duato.*

Ayuntamiento de Madrid

¿En BALANZÁ competir?

¡No me "jaga" usté reir!!

Julio BALANZÁ es únic en el ram de begudes. El seu nom es universalment conegut.

50 anys en el mateix puesto, 50

Y quant les reformes el volien arrinconar, ha alsat un palasio sobre les ruines.

Julio té les mans tan fortes,
té tal brío y tal tesó,
que damunt del panteó
ha alsat un bar de deu portes.

Ahon despacha les millors begudes del mon y les tapes més apetitoses.

Plasa de Emilio Castelar
(Chaifá del carrer de Rusafa)

Gran Premio Exposición Internacional Barcelona

Fernet-Branca

**Aperitivo
Digestivo
Antifebril**

Vermouth-Torino-Branca

Las mayores distinciones en todas las Exposiciones mundiales. El mejor aperitivo
EXIJA A LOS BUENOS ESTABLECIMIENTOS Y COMPARE

HORNO Y PASTELERIA

— DE —

MANUEL HERRERO

Un comerciante sencillez,
pero que sabe un espanto.
Tiene los huesos de santo,
y la carne de membrillo.
De angel tiene los cabellos,
sus manos dulces cual cremas,
sus dedos, con ricas yemas
de San Leandro. ¡Qué bellos!
¡Su genio! Una mermelada,
Con él no tendréis agravios,
pues tiene miel en los labios
y es arropo su mirada.
Si le enfada algun truhán
por algun negocio malo,
y tiene que darle un palo.
le da un palo catalán.
Y aunque es hombre fuerte, sano,
que tiene un brazo potente,
no infunde miedo a la gente.
¡Es un brazo de gitano!!

Especialidad en Pan de Paris.—Platos montados.—
Gran surtido en artículos de fantasía, propios para
regalos.—Calidad de los Dulces.—Arte y economía,
la encontrarán en casa MANUEL HERRERO, el
día de San José, en los especiales Buñuelos de Viento.
—Frutas almibaradas y carne de membrillo.

Mosén Femares, 8 — Pi y Margall, 7
Teléfono 1262—VALENCIA

CAMAS DORADAS

NIQUELADAS Y DE HIERRO

DARÁS

**Enorme surtido y gran
baratura en los precios**

DESPACHO:

Arzobispo Mayoral, 13

FABRICA:

- - - Almas, 10 - - -

Teléfono 12143—VALENCIA

